ڕاستی دەربارەی بەلشەفیکەکان*.. نووسینی: ئێما گۆڵدمان.. وەرگێڕانی: سەلام عارف

لە ئەرشیفی دەنگەکانەوە..٢٠١١
https://dengekan.ca/archives/14567

ئەم تێکستە دوا بەشداریکردنم دەبێت بەرلەوەی بگەڕێمەوە بۆ بەندیخانەیEfferson City Missori من لەوێ بەندکراوم بۆ ماوەی دوو ساڵ، تێکستە هەڵسەندگاندنێکە دەربارەی شای مۆجیزەکانی بەلشەفیکەکان واتە)شۆڕشی ڕووسی ، (ئەمڕۆ ئەو مۆجیزەیە بۆتە ئیلهامی نەشونماکردنی بەلشەفیکەکان لە دەوڵەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا.

ئەوەی سەرەکییە و گرنگە لەم باسەدا ئەوەیە کە ئەمریکاییەکان لە ماهیەتی بەلشەفیکەکان تێبگەن تا بزانن ئەوانە لەکوێوە هاتوون، ئێستاکە خەریکی چین و بەرەو کوێش دەچن؟

بەلشەفیك وشەیەکی ڕووسیە بۆ شۆڕشگێڕەکان بە کار دەهێنرێت، بەتایبەتی بۆ ئەو باڵەی کە لانی زۆر و هەرەگرنگی بەرژەوەندییە کۆمەڵایەتی و ئابوورییەکانی چین و توێژە هەژار و بێدەرەتانە کۆمەڵایەتییەکان دەردەبڕن و بەرگرییان لێدەکەنو دەربڕینەکانیان بوونەتە ئاوێنەی ئەو بەرژەوەندییانە.

سەردەمی کۆنگرەی پارتی کرێکارانی سۆسیال دیموکراتی ڕووسی -1903- شۆڕشگێڕە هەرە ڕادیکالەکان، تەواو وەڕس و تووڕە بوون لە پەرەسەندنی تەوژمی خۆبەدەستەوەدان و ڕیفۆرمخوازی ناو ڕیزەکانی حزب، بۆ پەرچدانەوەی ئەو تەوژمە بەلشەفیکەکان دەستیان کرد بە خۆڕێکخستن لە ڕێکخستنێکی بەلشەفیکیدا دژی تەوژمی مەنشەفیکی، مەنشەفیکەکان ئەوانە بوون، کە پەنگیان خواردبووەوە و ڕازیبوون بە پێشکەوتنی خاووخلیچك و ڕیفۆرمخوازانە، بە واتایەکی تر پێشکەوتنی هەنگاو بە هەنگاو. لە سەرەتاوە، لینین، دواتر ترۆتسکی بە جووتە بوون بە دوو وەستای کارامەی ئەو تەوژمە، هەر بۆ ئەو مەبەستەش بوو شێوازی کارکردنی)دابڕان و کەرتبازییان(هەڵبژارد، بۆ وچان

دەستیان دایە دروستکردنی پارتیی بەلشەفیك لەسەر بنەمایەکی تۆکمە و ئەوان تا ڕوودانی شای مێجیزەکان سەرقاڵی ئەو کارە بوون. بە لای سیاسەتبازانی گرووپ و پارتییە سۆسیالیستەکانی دەرەوە و ناوەوە، شۆڕش مانای ڕووخاندنی تسار (قەیسەر) و دامەزراندنی حکوومەتێکی لیبریالی دەبەخشێت، لای لینین و ترۆتسکی و لایەنگیرەکانیان، شۆڕش مانایەکی قووڵتری هەبوو، هەروەها مەودایەکی دوورتر و فراوانتری هەبوو و دەبوو کاروکاردانەوەی لە هەموو بوارەکانی ژیاندا بەهێز بێت، ئەوان تەواو ئاقڵ و هۆشمەند بوون و بە باشی لەو مەسەلەیە گەیشتبوون، ئەو ئاقڵی و هۆشمەندییەشیان زادەی مێشکی خۆیان نەبوو، بەڵکو لە پێویستییە بە پەلە و گرنگەکان و لە بەئاگاهاتنەوەی گەلی ڕووسەوە سەرچاوەی گرتبوو،هەر لەبەر ئەوەش بوو فرەلایەنی و پارادۆکسی نائاسایی و نموونەیی مێجیزەکە لەوێوە سەرچاوەی گرتبوو، ئەو پارادۆکسە شاراوە نییە بەباشی بە چاوی خۆمان لە واقعەکەدا دەیبینین و هەر شەقی ئەو واقعەشە سۆسیال دیموکراتە مارکسییەکانی -لینین-ترۆتسکی- ناچار کرد تاکتیکێکی شۆڕشگێڕانەی ئەنارکی پیادە بکەن، دەبێت ئەوە لە یاد نەکەین پیادەکردنی ئەو تاکتیکە نەیتوانی ئەنارکیستەکان لە خشتە بەرێت لەوانە بۆ نموونە- کرۆپۆتکین، شێرکەسۆق و تایۆڤسکی- ئەو تاکتیکەیان دایە بەر نەشتەری ڕەخنە و وتیان، ئەو تاکتیکە بە ڕەچەڵەك میتافیزیکی ئەڵمانییە و بە مارکسییەت موتوربەکراوە.

ڕاستە و نکۆڵی لەوە ناکرێت کە بەلشەفیکەکانی 1903 نێتپاک و شۆڕشگێڕ بوون، بەڵام ئەو مێجیزانە کە هەموو ڕۆژێك شۆڕشی ڕووسی بەرهەمی دەهێنان، دەریانخست کە تیۆرەکانیان نزم و نیوەناچڵن، بەلشەفیکەکان بڕوایان وا بوو کە نە مەرجە و نە پێویستە ڕووسیا بە قۆناغێکی پیشەسازیدا تێپەڕ ببێت، تا بۆرژوازی ڕۆڵی مێژوویی خۆی ببینێت و نامەی خۆی بگەیەنێتە مەنزڵ، هەروەها لەمیانەی ئەو پرۆسەیەشدا ئەو بوارەش بڕەخسێت کە زوربەی زۆری خەڵکیش ڕۆڵی خۆیان ببینن، بازدانیان بەسەر ئەو قۆناغەدا مەترسییەکی گەورە بوو، ئەنجامی خراپی لێکەوتەوە، باکۆنین دەربارەی ئەو مەسەلەیە وتویەتی: “کاتێك زۆربەی زۆری خەڵك هۆشمەند دەبێت بە دەسەڵاتی ئابووریی خۆی، مێژووی خۆی دروست دەکات و خۆی ئازاد دەکات لە هەموو ئەو خوونەریتە کەڵەکەبووانە کە لە ڕابوردوویەکی مردووەوە بە میرات بۆی ماوەتەوە.” نموونەیەك لەو نموونانە ئەو پەیمان و گرێبەستانە بوون کە مۆرکرابوون لە دەوری مێزەکان بەبێ ئەوەی داوا و پێویستی سەردەمەکە بووبێتن.

ئەمڕۆ گەلی ڕووس هۆشیارە و گۆڕانێکی مەزنیش ڕوویداوە، ئەوەش وایکردووە کە بەلشەفیکەکان تەنها نوێنەرانی تیۆری بن و هیچی تر، ئەگەر لینین و ترۆتسکی گوێیان بدایەتە هاوار و ئەندێشەکانی گەل، نەك هەر نەیاندەتوانی تیۆرەکانیان بەو جۆرە دابڕێژن، بەڵکو نەشیاندەتوانی لەو جێگانەشدا بمێننەوە کە داگیریان کردووە، ئەگەر ئەو دووانە، لینین و ترۆتسکی، دەربڕینەکانیان لە پێناوی خەڵکیدا بووایە، بەو جۆرە گەماڕۆی داواکارییەکانی خەڵکیان نەدایە و بە زەبروزەنگ مامەڵەیان لەگەڵدا نەکردنایە، یەکجار بەو جۆرە سەنگی پلەوپایە و پێشبینیکردنە پێغەمبەرییەکان دانەدەبەزی، بە واتەیەکی تر ئا بەو جۆرە چارەڕەش و ڕەزاقورس نەدەبوون.

ئەوەتا ماوەیەکە لینین و ترۆتسکی، بەوە تاوانبار دەکرێن کە گوایە بەکرێگیراوانی ئەڵمانیان و لە ڕێگەی Kaiser–وە پارەیان دەدرێتێ، ئەوانەی ئەو قسە و قسەڵۆکانە هەڵدەبەستن و دەیانهێنن و دەیانبەن ڕۆژنامەکانن، بەبێ ئەوەی هیچ بەڵگەیەکیان بە دەستەوە بێت. هیچ لەوە بێگەنتر و قێزەوەنتر نییە کە کەسێك بەو جۆرە تاوانبار بکەیت، تەنها لەبەرئەوەی لەگەڵ ئەم ڕستەیەدا: "دەبێت ئێمە بجەنگێین بۆ زامنکردنی ئاسایشی دنیا و پاراستنی دیموکراتیەت." هاوڕا نییە و دژایەتی دەکات.

ئێمە هەڵسەنگاندنی تایبەتی خۆمان هەیە دەربارەی لینین و ترۆتسکی و هیچ پێویستییەکیشمان بەوە نییە پاساو بهێنینەوە بۆ ئەو گەلحۆ و ساویلکانە کە هێندە خۆشباوەڕن و بڕوایان وایە کە ڕۆژنامەنووسان هەرگیز (درۆ ناکەن).

کاتێك ترۆتسکی لە وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا بوو لە خانوویەکی گچکەی پیسا دەژیا و تەواو هەژار بوو، ڕۆژنامەیەکی سۆسیالیستی سەر بە جووەکان بەڵێنیان دایە کە ژیان و گوزەرانی باش دەکەن، ئەگەر بێت و دەست هەڵبگرێت لە گەرموگوڕی و هەڵپەی شۆڕشگێڕانەی خۆی، بەڵام ترۆتسکی ئەو بەڵێن و داوایەی ئەوانی ڕەت کردەوە و هەر سوور بوو لەسەر هەڵوێستی خۆی و هەژاری و ڕێزگرتن لە کەسایەتیی خۆی هەڵبژارد و کاتێکیش کە بڕیاری ئەوەی دا بگەڕێتەوە بۆ ڕووسیا بۆ خەرجی گەڕانەوەکەی پیتاکیان بۆ کرد، ئاوەها بوو ژیان وگوزەرانی ئەو بەکرێگیراوەی ئەڵمانیا!!!!

دەربارەی لینینیش، لینین، هەموو ژیانی خۆی تەرخان کردبوو بۆ خەباتکردن لە پێناوی ڕووسیادا، لە براکەیەوە خەزێنەیەك لە بیروباوەڕی شۆڕشگێڕانەی بە میرات بۆ بە جێ مابوو، براکەی بە

فەرمانی تزار کوژرابوو، واتە لینین بیانوویەکی کەسی خۆی هەبوو لەو ڕقوکینە ئەستوورەیدا کە هەیبوو بەرامبەر ئۆتۆکراسی ڕووسی، لینین ژیانی خۆی تەرخان کردبوو بۆ ئازادکردنی ڕووسیا. چەند ستەم و مەترسیدارە کەسێکی ئاوەها تاوانبار بکەیت بە سیخوری ئیمپریالیزمی ئەڵمانی، بەڵام دەبێت ئەوە لە یاد نەکەین کە هاژە و هوژە و گیڤەگیڤی لینین وترۆتسکی بوونە بێدەنگییەکی شەرمەزارکەر، کەسایەتییە بەهێز و بەرزەکەیان بوو بە گەندەڵی، ئیتر گەندەڵیش بوو بە شوناسنامەی سەرکردە ناسراوەکانی شۆڕش، بەو شوناسنامەیە نەبووایە کەس نەیدەناسینەوە، ئەو حاڵەتەش سەری سەرانی بەلشەفیکە ئەمریکاییەکان نەبێت، سەری هیچ کەسێکی تری نەسووڕماندبوو، ئەو سەرە بەلشەفیکییانە کە مەسەلەی شۆڕشیان لێ بووەتە مەتەڵۆك و بڕیان هەڵنایەت، ئەوەی ئەوانە دەیزانن هەر ئەوەیە کە ئەو جۆرە شۆڕشە نامۆیە بە گیانی ئەمریکا و ئەمریکاییەکان. دەبێت ئەوەش بووترێت وەنەبێت ئەو سەرە بەلشەفیکییانە نەیانەوێت لە بەها و بەرزیی خونەریتی شۆڕشگێڕی و شۆڕش تێبگەن، تا بزانن شۆڕش چییە و تەرحی چییە بۆ مەزنی و سەروەریی دەوڵەت؟

ئەمریکاییە مامناوەندەکان بڕوایان وایە کە شۆڕش لە وڵاتەکەیاندا هیچ پاساوێکی نییە و بێفەڕە، بە لای ئەو ئەمریکاییە مامناوەندانەوە تاریکستانی ڕووسی دەبووایە حکوومەتی تەفروتوونا نەکرایە و حکوومەتێك پێکبهێنرایە لە جۆری حکوومەتەکەی لەمەڕ خۆیان و وەك تاکتیکێکیش ڕێزی سەرێکی حکوومەت بگیرایە، هەروەها کەمێك ڕێزی ئۆتۆکراسیی ڕووسی بگیرایە و یا هەر هیچ نەبێت داوای لێبووردنی لێبکرایە، جا ئێوە ڕووسیا بهێننە پێشچاوی خۆتان وەك چۆن ئەو ئەمریکاییە مامناوەندانە بۆی دەچن و تێیگەیشتوون.

بەلشەفیکەکان لیبریالەکانیان ڕاونا و دەرپەڕاند، بۆ نموونە میلیکۆڤ و هەروەها کرێنسکی، لە هەمان قاپییەوە کە تزاریان لێوە دەرپەڕاند، ئەوە جگە لەوە کە کەوتبوونە وێزەی مەلیك و خاوەنزەوییەکان، هەر وەك چۆن بەربووبوونە وێزەی کاپیتالیزمیش. لە ڕاستیدا ئەو جۆرە مومارەسانە لەگەڵ گیانی ئەمریکاییەکاندا ناگونجێن**

ڕووسەکان هیچ خۆشییەك و لەزەتێکیان نە دیت و نە چێشت لە دیموکراتییەت و پەروەردەکردنی کولتووری و بەها دەستورییەکان و دابینکردنی لانی کەمی یەکسانی، هەڵبەت ئەوەش لەوەوە سەرچاوەی گرتبوو کە تەنها ئۆتۆکراسییەك خرابووە جێگەی دانەیەکی تر. بێگومان کارێکی لەو چەشنەش ئەنجامەکەی لەوە باشتر نابێت، بە

واتەیەکی تر کاکڵەی سیاسەتی سیاسەتبازەکان و کاکڵەی شۆڕش جیاوازن و دژ بە یەکن.

گەلی ڕووسی لە لابردنی نیکۆلاسی دووەمدا چاوەڕانی دەستپێکردنی شۆڕشی دەکرد، نەك كۆتایی شۆڕش.

بۆ ئەم باسە پێویستە ئەم پرسیارە بکەین، ئەو زوڵوزۆرە کە لە -موجيك -Moujik- دەکرا لە چیدا خۆی دەنواند و کێ دەیکرد؟ لەوەدا خۆی دەنواند کە تسار تاجی سەریانی داگرتبوو و دەسەڵاتەکانیانی سنووردار کردبوو،موجيك تەنها ناڕازی و ڕقئەستوور نەبوو لە تسار، لەوانەش بێزار و ڕقئەستور بوو کە باجیان دەسەند و زەویان داگیر دەکرد و هەر کەسێکیش لەوان باجی نەدابا شەلاقیان لێدەدا، یا ڕەوانەی بەندیخانەکانیان دەکرد، هەروەها لەوەش دەترسان ئاژەڵەکانیشان تاڵان بکەن. بە کورتی کلیلی ژیانیان بە دەست توێژێکی سەروەرەوە بوو.

موجيك هێندە سۆز و خۆشەویستی بۆ زەوی زۆر بوو نازناوی -دايك-ی پێ بەخشیبوو،هەر لەو گۆشەیەوە دەیانڕوانیە شۆڕش، بە لای ئەوانەوە وەها بوو گەر شۆڕش بۆ ڕزگارکردنی زەوی نەبێت، لە بەرژەوەندی خاوەنزەوییەکان نەبێت، ئەوا ڕوودانی شۆڕش نە مانایەك دەبەخشێت و نە پێویستییەکیشە. زەوی لای ڕووسەکان لەبریی هەموو شتێکە، سەفاهەت، سەرچاوەی ژیانە، خۆراکبەخشە و تێرکەرە. دیسانەوە پرسیارێکی تر خۆی فەرز دەکات، ئەوکاتە کەی بوو کە بەلشەفیکەکان وەك هێزێك لە بواری کۆمەڵایەتی و ئابووریدا ڕۆڵێکی ئەوتۆیان نەما؟ ئەو کاتە بوو کە کاپیتالیست تساری هەڵگێڕایەوە، ئیتر بەلشەفیکەکان پاساوی نوێنەرایەتیکردنی گەلیان نەما، هەلومەرجە بابەتییەکان ئەوەی فەرز کرد بەسەر ئەوانیشدا وێنەی حکوومەتی کاتی و کرنسکی نیمچە ئاشبەتاڵێکی لێبکەن، ئەوەی بە لای ڕووسەکانەوە گرنگییەکی تایبەتی هەبوو، ئەوە بوو زەویوزار و ئامرازەکانی کارکردن لەو بوارەدا ببێتە موڵکی مناڵ و مناڵانی مناڵەکانیان، گرنگینەدان بەو حەز و ویستەی گەلی ڕووس فاکتەرێکی دیکە بوو بۆ لاوازبوونی بەلشەفیکەکان.

ڕووسەکان چەند سەدەیەك بوو تامەزرۆی ئەوە بوون ئەگەر بۆ جارێکیش بووە دەنگیان ببیسترێت و بگەن بە ئامانجی خۆیان وێنەی گەلانی تر بە تایبەتی گەلی ئەمریکایی. گەلی ڕووسی دڵنیایە لەوەی کە ئەو شۆڕشە وا بەلشەفیکەکان بوونەتە سەمبۆلی ئەوە ڕاز و نیاز و ئامانجی نییە و وەك ئەمریکا گەورەترین کاپیتال پێکەوە بنێت.

ئێستا با لەو گریمانە مێژوویەوە دەست پێ بکەین و وەهای دابنێن کە جەنگەکان هەموویان جەنگی سەرمایەدارەکانن و زۆربەی زۆری خەڵك لەو جەنگەدا بەرژەوەندییەکانی خۆیان لەگەڵ مەبەست و بەرژەوەندییەکانی ئیمپریالیستەکان نابیننەوە، بە واتەیەکی تر بەرژەوەندییەکانیان دژ بە بەرژەوەندییەکانی چەوسێنەرەکانیانە.

بەلشەفیکەکان جەخت لەسەر گرێبەستی ئاشتی دەکەن، بەڵام مەرجیان هەیە؛ مەرجی سەرەکیشیان ئەوەیە کە نابێت هیچ گرێبەستێك (سوودمەندی و پێوەلکاندن)ی لێبکەوێتەوە. لە جەنگدا ڕووسەکان زۆریان لێکوژرابوو کە لە ڕاستیدا هێزی ئەو کوژراوانە بە کار بهێنرێت بۆ دروستکردنەوە و ئاوەدانکردنەوەی وڵات، یان هەر هیچ نەبێت بە کار بهێنرێت بۆ دابینکردنی ئارامی و دیموکراتیەت لە دنیادا. بڕیاری هەڵگیرسانی جەنگ، بڕیاری تسار بوو، ڕووسەکان وەڕس بووبوون لە قوربانیدان و ڕەتیان دەکردەوە و دژی قامچیی ئۆتۆکراسییەکان بوون، هاوپەیمانان لەسەر دوو پەت یاریان دەکرد، لە لایەك دەستیان گرتبوو بە باڵای ئۆتۆکراسیی ڕووسییەوە، لە لایەکی ترەوە هەوڵێکی زۆریان دەدا لوتفی گەلی ڕووس بۆ لای خۆیان ڕابکێشن، ئەو هاوپەیمانە دیموکراتییانە درۆیان دەکرد، بەرژەوەندییەکانی گەلی ڕووسیان لا گرنگ نەبوو، ئەوان باش ئەوەیان دەزانی کە گەلی ڕووس تامەزرۆی ئاشتییە و خوازیاری ڕزگاربوونیەتی لە قامچیی ئۆتۆکراسییەکان، کەچی ئەوان واتە هاوپەیمانە دیموکراتەکان نەیاندەویست شۆڕشی ڕووسی بناسنەوە و دانێکی خێری پیادا ببنێن، تەنانەت پێش ئەوەش کە بەلشەفیکەکان جڵەو بگرنە دەست.

ئەوەتا ئینگلتەرا کە لافوگەزافی ئەوە لێدەدات کە پشتگیری وڵات و نەتەوە گچکەکان دەکات، کەچی هیند و ئیرلەندا لەژێر دەستیدا دەناڵێنن و شۆڕشی ڕووسیش ناناسێتەوە، هەروەها فەرەنسا کە بە لانکەی ئازادی ناوبانگی دەرکردووە بواری نوێنەری ڕووسی نەدا بەشداری کۆنفرانسی ئاشتی بکات، تەنها ئەمریکایە کە شۆڕشگێڕە ڕووسەکان دەناسێتەوە، ئەویش بەو مەرجە کە کرێنسکی و میلیۆکۆڤ لە دەستەڵاتدا بمێننەوە.

بەلشەفیکەکان پەیامێکی گەورە و بەنرخیان گەیاندە هەموو دنیا و جاڕی ئەوەیاندا کە "دەبێت داواکردنی ئاشتی و گفتوگۆکردن دەربارەی ئەو مەسەلەیە بە دەست گەلان خۆیانەوە بێت، ئەوانەی جەنگەکانیان هەڵگیرساندووە و هەڵدەگیرسێنن و لێیان سوودمەندن بۆیان نییە جاڕی ئاشتی بدەن و خۆیان بکەنە سووری بەر لەشکر لەو بوارەدا."

لە ڕاستیدا ئەو پەیام و هەڵوێستەی بەلشەفیکەکان بەشداریکردنێکی گەورە و گران بوو پێشکەشیان کرد بە ڕەوتی پێشکەوتنی مرۆڤایەتی.

بە بیروبۆچوونی بەلشەفیکەکان، پلانە دیبلۆماسییە نهێنییەکان لەوە زیاتر کە پیلانگێڕان و خیانەتکردنە لە گەلان هیچی تر نییە، هەر لەو بیربۆچوونەشەوەیە کە بەلشەفیکەکان خۆیان دوورەپەرێز ڕادەگرن و خۆیان ناخەنە داوی ئەو پلانە دیبلۆماسییە نهێنییانەوە و ڕەتیان دەکەنەوە، تا ئەو پیلانانە نەبنە مایەی دروستبونی کارەساتی گەورەتر.

بەلشەفیکەکان نەك هەر دژی سوودمەندی و پێوەلکاندن بوون، دژی هەموو جۆرەکانی قەرەبووکردنەوەش بوون، بە لای ئەوانەوە وەها بوو، ئەگەر بێت و قەرەبووکردنەوەش پەیڕەو بکرێت، دەبێت ئەوانە بکرێن بە زۆر سەنگی بارەکەیەوە کە دەستیان هەبووە لە هەڵگیرساندنی جەنگەکاندا و دەبێت بە هیچ جۆرێك گەلان نەکرێن بە ژێر باری قەرەبووکردنەوەوە، چونکە گەلان بە برسیبوون و خوێنڕژاندی بە زیادەوە هەموو شتێکیان قەرەبوو کردۆتەوە و قەرزداری هیچ کەس و لایەنێك نین. بەلشەفیکەکان هێزەکانی تریان بانگ کرد بۆ پراکتیزەکردنی ئەو بیروبۆچوونانەیان، واتە بیروبۆچوونی کە "دەبێت گفتوگۆکردن دەربارەی ئاشی و چارەنووسی گەلان، کاری گەلان خۆیان بێت"، ئەوە بوو هێزەکانی تریان بانگ کرد بۆ برێست-لیتۆڤسک. ئەوان گاڵتەیان بەو پەیامە دەکرد، ئەوە بوو هاوپەیمانان پشتیان کردە ئەو بانگەوازەی بەلشەفیکەکان، ئەو گاڵتەجاڕی و پشتێکردنەی هاوپەیمانان نەبووە مایەی ناڕەزایی و تووڕەبوونی بەلشەفیکەکان، نەخێر بە پێچەوانەوە بووە بەڵگە و بیانوویەکی باش بە دەست بەلشەفیکەکانەوە، بۆ بادانەوە و گەڕانەوە بۆ سەر بەڕە کۆنەکەیان، واتە بەڕەی مومارەسەکردنی سیاسەتی بەڕێوەبەرایەتی و فکری سەروەریخوازی و پێشڕەوی هەڵەنەناس و جێگەگرتنەوەی گەل، بەوەش لە هاوکێشەکەدا دوو هێڵی ڕاست و چەپیان هێنا بەسەر (گەل و گەلان)دا و لە جێگەکەی خۆیان ناونووس کرد. گومان لەوەشدا نییە کە ڕەگوڕیشەی ئەو بڕوا و پراکتیزەکردنە دەگەڕێتەوە بۆ بیری (دەستبژێری پێشڕەوی هۆشمەند).

بەلشەفیکەکان شانازی و خەشخە بەو هەڵوێستەی خۆیانەوە دەکەن و وا خۆیان دەردەخەن کە بەهێزن، بەهێزیی خۆشیان دەگەڕێننەوە بۆ ئەوە کە ئەوان خاوەنی پرۆگرامێکی شۆڕشگێڕانەی هاوبەشن و دواتر دەبێتە نموونەیەك لە هەموو لایەکەوە چاوی لێدەکرێت و لاسایی دەکرێتەوە!!! ئەوە لە کاتێکدا بوو کە بەلشەفیکەکان باش دەیانزانی کە دابڕاو و

بۆهێزن، بەڵام هەموو هەوڵەکانیان بۆ پەردەپۆشکردنی سیاسەت و پراکتیزەکردنی فکری نوێنەرایەتی و پێشڕەوخوازی بوو، ترۆتسکی لەو بارەیەوە دەڵێ: “بێهێزییەکانمان دەبن بەهێز بۆمان”. بە کورتی ئەو هەڵوێستەی بەلشەفیکەکان ئەگەر شتێك دەربڕێت، ئەوە دەردەبڕێت کە گفتۆگۆ و بڕیاری بەڕێوەبەران -نوێنەرانە نەك گەلان، لێرەدا پرسیاری سەرەکیی ئەوەیە، جا کە بەو جۆریە، دەبێت ئەو هەڵسوکەوتەی بەلشەفیکەکان چ جیاوازییەکی هەبێت لەگەڵ هەڵسوکەوتی تسار و سەرانی تری دەوڵەتە شەڕخوازەکانی تر؟

بەلشەفیکەکان بە وتەی خۆیان دژی سوودمەند، قەرەبوو، پێوەلکاندن و بە تایبەتی دژی ئەوەن کە هەڵگیرسێنەرانی جەنگ سوودمەند بن، ئەی مەگەر خۆیان سوودمەند نەبوون لە ئەنجامەکانی جەنگ، دەسەڵاتی خۆیان پێ قایم نەکرد و نەبوونە خاوەنی ئیمتیازە کۆمەڵایەتییەکان؟

دەربارەی پێوەلکاندن و بەپاشکۆکردن و بەرگریکردن لە ئازادیش درۆ دەکەن** لەبەر ئەوەی ئەوان خوازیاری ئەوەن تاکەکان پەراوێز بکەن و بیانکەنە پاشکۆی خۆیان و تا پلەی کۆیلایەتی بچووکیان بکەنەوە. جا هێزێك، یا تەوژمێك، ئەوە ڕەفتاری بێت لەگەڵ تاکەکاندا، دەبێت چی بەربەست بێت و ڕێگەی لێبگرێت گەلانیش بکاتە پاشکۆ و کۆیلەی خۆی و ئازادییان زەوت بکات؟؟

ئەوان، بەلشەفیکەکان، دەربارەی ئەوە کە گوایە بەرگری لە ئازادیی گەلان دەکەن درۆ دەکەن، چونکە ئەوان دەسەڵاتخوازن، کەسانی دەسەڵاتخوازیش ناتوانن ئازادیخواز بن و داوای بکەن بۆ گەلان. ئەوان نەك هەر خوازیاری ئازادی نین بۆ گەلان، بەڵکو لە تاکەکانیشی زەوت دەکەن.

ئەوەتا سەرکردەیەکی بەلشەفیک، ترۆتسکی، لە نامەیەکیدا کە بۆ سەفیری فارسی نووسیوە دەڵێت: “ڕێکەوتنی ئەنگلۆ ڕووس 1917 دژی ئازادی و سەربەخۆیی گەلی فارسە.”

ناتوانرێت ماهیەتی بەلشەفیکەکان دەربخرێت ، ئەگەر باسی هەڵوێستی ئەوان نەکرێت دەرهەق بە خاوەندێتیی تایبەتی.

ئەوان گوایە لە هەموو لایەك زیاتر قووڵتر و فراوانتر دیراسەی ڕەوتی بزووتنەوەی مێژوویان کردووە و دەڵێن هۆی سەرنەکەوتنی شۆڕشەکانی پێشوو ئەوە بووە کە دەستکاری خاوەندێتی و ئامرازەکانی بەردەوامبوونیان نەکردووە. ئەی کە وەهایە و دیراسەی مێژوویان کردووە، ئەی کەوایە ئەوان هێندە قووڵ و مەنیقین، بۆچی وێنەی

کۆمۆنەی پاریس 1871 دەستکاری بانکەکانیان نەکرد و هەمان هەڵەی کۆمۆنەی پاریس دووبارە پراکتیزە کرا؟؟

سەردەمی کۆمۆنەی پاریس، دەستکاری بانکەکان نەکرا، بە مەرجێك هەزاران ئافرەت و مناڵ لە برساندا لاکەیان دەهات و لەناو جادەکاندا دەمردن، ئەوە بوو حکوومەت ئەوەدەمە بە فرسەتی زانی خەزێنەی ئەو بانکانەی بەکارهێنا بۆ بەرەڵاکردنی 500000 سەربازی دیلکراو بە تفەنگی ئەڵمانیەوە و بەریدانە گیانی کرێکاران، تەنها لە پاریس 30000 کرێکاریان خەڵتانی خوێن کرد، جا ئەگەر ئەو هەڵوێستەی بەلشەفیکەکان ڕێزگرتن و پیرۆزڕاگرتنی خاوەندێتیی تایبەتی نییە، ئەی چیە؟؟

شۆڕشگێڕە ئازادیخوازە ڕووسەکان دروستکردنی جیاوازی لە نێوان لیبرالیزمی سیاسی و ئۆتۆکراسیدا بە خەو و خەیاڵ دەزانن، بە بیروبۆچوونی ئەو شۆڕشگێڕە ئازادیخوازانە، ئەگەر جیاوازییەك هەبێت لەوەدا خۆی دەنوێنێت کە لە سیستمە ئۆتۆکراسییەکاندا، خەڵك لەوە دەگەن کە بچووکراونەتەوە تا پلەی کۆیلەیی و ئازادییان لێزەوتکراوە، لەبەرئەوە ئامادەن خەبات بکەن و قوربانی بدەن لە پێناوی ئازادیدا، لە سیستەمی لیبرالیزمی سیاسیدا، ئازادی کراوەتە کۆت و زەنجیری خەڵکی، خەڵك بەو کۆتوزەنجیرە ڕازیە.

ئەگەر بەلشەفیکەکانی سەرەتا، ئەوانەیان کە گۆشکراوی ئازادیخوازین، بە ئاگادا بێنەوە و هەوڵ بدەن جەمی بەلشەفیکەکان ڕابکێشن بۆ بەرەی ئازادی، ئەو کاتە پارێزگاریکردنی خاوەندێتی و دەسەڵاتسەپاندن مەحاڵ دەبێت.

پەراوێز:

* ئەگەر بە وردی سەرنج بدەین، ئێما، خۆیەتی دەیەوێت بڵێت شۆڕشی کۆمەڵایەتی ئەوە نییە کە بەلشەفیکەکان تێیگەیشتوون و گوایە ئەنجامیان داوە. ئێما دەڵێت ئەوەی ئەوان کودەتای سەربازی حزبییە، نەك شۆڕشی کۆمەڵای، لای ئێما و سۆسیالیستە ئازادیخوازەکان شۆڕشی کۆمەڵایەتی لە خوارەوەیە بۆ سەرەوە نەك بە پێچەوانەوە، بە واتەیەکی دروستکرد دەسەڵاتێك و دامەزراندنی هەندێك فەرمانبەری سەربازی و حزبی باڵادەست نییە.(و.ك.)

** ئەو پێشبینیکردنەی ئێما دوای جەنگی جیهانی دووەم هاتە دی، بەلشەفیکەکان لە دابەشکردنەوەی دنیادا هەموو ئەوروپای ڕۆژهەڵاتیان بەرکەوت و لکاندیان بە خۆیانەوە و گەلانی ئەو بەشەیان

كردە پاشكۆی خۆیان و ئازادییەكانیان لێزەوتكردن.(و.ك.)

سەرچاوە:فەرەنسی

http://dwardmac.pitzer.edu/Anarchist_archives/goldman/truthaboutbolfr.html

ئینگلیزی

http://dwardmac.pitzer.edu/Anarchist_archives/goldman/truthaboutbol.html

ئەرشیڤی نووسەر:

http://dwardmac.pitzer.edu/Anarchist_archives/goldman/GoldmanCW.html

بۆچوونی نووسەرانی دیكەی ئەناركی لەو بارەوە:

http://afaqkurdish.wordpress.com/2010/06/08

ئەرشیڤی ئەناركییەكان:

http://dwardmac.pitzer.edu/Anarchist_archives/index.html

ناكۆكیەكانی نێوان پارتی و یەكێتی لەسەر بڕیارەكانی دادگای فیدرال□ی.. عوسمانی حاجی مارف

بڕیارەكانی ئەم دواییەی دادگای بال□ای فیدرال□ی تایبەت بە هەرێمی كوردستان مشتومڕێكی زۆری نێوان لایەنگران و نەیارانی لێكەوتەوە، دادگا دوو بڕیاری دەركرد لە دوو داوای یاسایدا سەبارەت بە

قەیرانی مووچەی فەرمانبەرانی هەرێم و بەڕێوەچوونی هەڵبژاردنی پەرلەمان، ئەو مشتومڕەش مانای لایەنی سیاسی بڕیارەکانی خستەڕوو.

هەردوو حکومەتی فیدراڵی و حکومەتی هەرێمی کوردستان لە نێوان خۆیاندا خەریکی مامەڵەو چارەسەرکردنی قەیرانی دواکەوتنی خەرجکردنی مووچەی فەرمانبەرانی هەرێمن، بڕیاری خەرجکردنی مووچەی فەرمانبەرانی هەرێم لە بانکە فیدراڵییەکان، هەروەک باقی فەرمانبەرانی عێراق، ئەمەش پەرچەکرداری توندی پارتی لێکەوتەوەو یەکێتی پێشوازی لێکرد، لەلایەکی تریشەوە جەماوەری ناڕازی بە سەرکەوتن بۆ خۆیان زانی و داوای جێبەجێکردنی خێرای بڕیارەکە دەکەن.

ئەو هەڵمەتەی لە لێدوانی سیاسییەکان و ڕاپۆرتی میدیاکانی سەر بە بارزانی بەرجەستە بۆتەوە، ڕەنگدانەوەی حاڵەتێکی توڕەییە کە ماوەیەکە کەڵەکە بووە، بەهۆی بڕیارەکانی ئەم دواییەی دادگای فیدراڵی عێراق سەبارەت بە مووچەی فەرمانبەرانی هەرێم و یاسای هەڵبژاردنەکانی هەرێم.

ئەم بڕیارانە بە تەواوی پێچەوانەی ویستی بارزانییە، لەوەی دەیەوێت باڵادەستی بنەماڵەو حزب و هێزەکەی بەسەر حکومەتی هەرێمدا کەم نەکرێتەوەو کورت نەهێنێ، هەڵبژاردن بکرێت یان نەکرێت، بارزانییەکان دەیانەوێت وەک خاوەنی حکومەتی هەرێم بمێننەوە، سەلاحییەتەکانی بنەماڵەو حزبەکەیان بەهیچ شێوەیەک کەم نەکرێتەوە.

هەر لەڕاستای ئەم چاوەڕوانیەوە ناساندنی خۆی وەک هێزی یەکەم بانگەوازی سەپاندنی مانەوەی دەسەڵاتەکەی ڕادەگەیەنێت، بەڵام بڕیارەکانی دادگای فیدراڵی زیانێکی بەپەردەیە بە بارزانی و قەوارەی حکومەتی هەرێم.

مەسعود بارزانی بە پشتیوانی حزبەکەی سەرکردایەتی هەڵمەتێک دەکات کە لە بەرامبەر بڕیارەکانی دەسەڵاتی فیدراڵی عێراق دەوەستێتەوەو بەڕەنگاری دەکات، گەر ئەم گەمە سیاسییەی وەک قومارێک لە ئاکامدا زیانێکی گەورەش بە خەڵکی کوردستان بگەیەنێت، لە بیرکردنەوەی بارزانی و حزبەکەیدا بایەخێکی نیەو بە هەر بەهایەک و بە هەر شێوازێک بێت مانەوەی دەسەڵاتی پاوانخوازی هێزی میلیشیای بنەماڵەکەی کێشەی سەرەکیانە.

ئەو لایەنانەی کە گوایە نوێنەرایەتی کەمینەکان دەکەن و بەدەنگی کۆتا دەچنە ناو پەرلەمانی کوردستانەوە، کە بەردەوام لەگەڵ پارتیدا هاوهەڵوێست بوون، لەو بڕیارەی دادگای فیدراڵی بە هەڵوەشاندنەوەی پشکی کەمینەکان ناڕازین و خۆیان بە هاوبەشی پارتی دەزانن لەم پرسەدا، بۆیە ناچارن هاوبەشی توڕەییەکانی پارتی بکەن لە بەرامبەر دەسەڵاتدارانی بەغدا و دژ بە بڕیارەکانی دادگای

فیدراڵی بوەستنەوە.
بەڵام بڕیارەکەی دادگا بە هەڵوەشاندنەوەی کورسی پێکهاتەکان ئەنجامی داوایەکە کە لەلایەن یەکێتی نیشتمانی کوردستانەوە پێشکەش کراوە، بە لاوازکردنی توانای ڕکابەری پارتیە لە هەڵبژاردندا بەرامبەر بە یەکێتی، هەربۆیە پارتی ئەو بڕیارە بە بڕیارێکی نادەستوری و ناڕەوا دادەنێنن و دژ بە پێکهاتەکان و دیموکراسی ناوزەدی دەکەن، چونکە زیانێکی گەورەی لێدەکەن.
بڕیارەکان کە لەلایەن دادگای فیدراڵیەوە دەرچوون، لەسەر ئەو پرسانەی کە ڕەواڵەتێکی یاساییان هەیە، بەڵام لە جەوهەردا پەیوەندیەکی نزیکیان بەو ناکۆکیە سیاسیەوە هەیە کە لە ململانێی نێوان لایەنەکان لە هەرێم و بەغدا مامەڵەی پێدەکرێت، لەسەر بنەمای پشکەکان و دیموکراسیەکی فۆرمی کە بە فۆرمی حکومەتی قەومی و ئیسلامی و تائیفی جێبەجێ دەکرێت.
پارتی دیموکراتی کوردستان بڕیارەکانی دادگای فیدراڵی عێراقی سەبارەت بەیاسای هەڵبژاردن بە هەرێمی کوردستانی عێراق و مووچەی فەرمانبەرانی هەرێمی ڕەتکردەوە، بە لەبەرچاوگرتنی ئەوەی کە “پێچەوانەی ڕۆحی دەستوورە”، لەکاتێکدا گەورەترین ڕکابەرەکەی، کە یەکێتی نیشتمانیە ، پێشوازی لە بڕیارەکان دەکات، بەناوی ئەوەی کە یارمەتیدەرن بۆ گەیشتن بە پرەنسیپی یەکسانی دەرفەتی هەڵبژاردن و دەستبەرکردنی مووچە بۆ خاوەنەکانیان!.
هەر لەم بارەیەوە مەکتەبی سیاسی پارتی ڕایدەگەیەنێت بەشداری هەڵبژاردنێک ناکات کە بە نایاسایی و نادەستوری و لەسایەی سیستەمێکی سەپێنراودا بەڕێوەدەچێت. هەر بەم شێوەیە پێش هەموو شتێک پێویستە بڵێین ناکۆکیەکانی نێوان هەردوو لایەنی پارتی و یەکێتی قووڵتر دەبێتەوەو دۆخی سیاسی کوردستان شێوازێکی تر لە ململانێی ئەو دوولایەنە بە خۆیەوە دەگرێت.
بڕیاری بەشدارینەکردنی بارزانی لە هەڵبژاردنی هەرێمی کوردستاندا شتێکی سەرسوڕهێنەر نەبوو، بەڵکو هەوڵێکە بۆئەوەی لە هەڵبژاردنی پەرلەمانێک کە بە بڕیاری دادگای فیدراڵی دیاریکراوە و بە سەرپەرشتی کۆمسیۆنی باڵای هەڵبژاردنەکان دەکرێت، لە بەرامبەر دۆڕانێکدا بەرەوڕوو نەبێتەوە، کە نەتوانن حکومەتی ژێردەسەڵاتی دەزگاکانی بارزانی دامەزرێنن.
بارزانی نیگەرانی و پەرچەکرداری خۆی نەشاردەوە لەبەرامبەر ئەو بڕیارانەی کە ڕێگاکانیان لێتەسک کردەوە و ئەو کەلێنانەیان لێداخرا کە بە باڵادەستی حزبەکەی پیادەی دەکرد، جا لە ڕێگەی پشکەوە بێت یان بەهەر شێوەیەکی تر کاریان لەسەر کردبێت، ئەم بڕیارەی ئێستای دادگای فیدراڵی ئاماژە بە ترسی لەدەستدان و پێدانی شوێنی

زیاتر لە کەبەکە و دەرفەتەکانی یاریکردن بە هەڵبژاردن دەکات، بەمانەیەک کە لە هەڵبژاردنەکانی پێشوتردا بە هەمو کەس ڕۆشن و ئاشکرابو، کە لە ناو گەمەی هەڵبژاردنەکاندا، پێشوەخت و پێش هەڵبژاردن هەمووشت لە بەرژەوەندی بارزانی بڵاوەتەوە، بەڵام ئەنجامدانی هەڵبژاردنەکانی ئەمجارە و لە کاتی خۆیدا بەپێی ئەو میکانیزمانەی کە دادگای فیدراڵی دیاریکردوە، مانای گۆڕانکاریەکە کە کەمترین دەرفەت ئەدا بە بارزانی کە هاوکێشەی هەڵبژاردنەکان لە بەرژەوەندی پارتی بسەپێنێت، بۆیە پارتی دیموکراتی کوردستان ڕایگەیاند، بەشداری هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان ناکەین، بە ئەوەی قورسایی و گێژاوێک بخاتە نێو مەیدانی ململانێکان، تا لایەنەکانی بەرامبەری لە کوردستانی و عێراقی ناچارکات بێنە بەردەم مێزی گفتوگۆ و دانوسان و ڕێکەوتن لە ژورە داخراوەکاندا.
هەموو ئەو بڕیارانە بەگشتی لەلایەن سەرکردایەتی سیاسی هەولێرەوە بە پێشێلکردنی دەستوور دادەنرێن، بارزانیش بە هەوڵێکی بەغدا یان هەوڵی هەندێک لە لایەنە سەرەکیەکانی بەغدا بە بچوککردنەوەو تێکدانی قەوارەی سیاسی لە هەرێمی کوردستان مامەڵەی دەکات، بەتایبەتیش بە لێدان لە پێگەی بارزانی دەیخەمڵێنن
دوای ئەوەی دادوەرێکی سەر بە پارتی لە دادگای فیدراڵی دەستی لەکار کێشایەوە، هەروەها لە بەیاننامەکەی مەکتەبی سیاسی پارتیدا کە هەڕەشەی کشانەوە دەکات لە پڕۆسەی سیاسی، واتە کشانەوە لە پەرلەمانی عێراق و حکومەتەکەی محەمەد شیاع سودانی، هەروەها هەڕەشەی کشانەوەی لە ڕێککەوتنی بەناو هاوپەیمانیش کردوە، تا گەمی قوەی کێشەکان تەواو بشڵەقێنێت.
لەلایەکی تریشەوە بارزانی وەها نیشان ئەدات بەرەوڕاگرتنی هەموو گفتوگۆ سیاسیەکان لەگەڵ بەغدا هەنگاودەنێت، هەندێک زانیاری باس لەوە دەکەن کە بارزانی دەستیکردووە بە بەهێزکردنی هەندێک هێزی پێشمەرگەی کوردستان لەسەر سنوورەکانی هەرێم لەگەڵ پارێزگاکانی ژێر دەسەڵاتی ناوەندی لە بەغدا، بە تایبەتی پارێزگاکانی نەینەوا و کەرکوک.!
هەر لەم بارەیەشەوە سەرکردایەتی سیاسی لە هەولێر هەوڵی قسەکردن لەگەڵ ئەمریکا و وڵاتانی ئەوروپا ئەدات، بۆ ئەوەی نێوەندگیری بکەن لە چارەسەرکردنی ئەو کێشانەی پەیوەستن بە بڕیارەکانەوە کە لەدادگای باڵای فیدراڵی و ئەو کارانەی لە بەرامبەر هەرێم لەلایەن بەغداوە ئەنجامدراون.
بارزانی لە ئێستاوە لە هەوڵی دەستپێکردنی پەیوەندیەکانیەتی لەگەڵ ڕەوتی موقتەدا سەدرو پیاوانی ئاینی شیعە، هەوڵێکە بۆ گۆڕاندنەوەی ئەو هاوپەیمانیەی نێوانیان کە پێشتر بویانە،ڕەنگە لە بۆچونی

بارزانیدا ڕەوتی سەدر یەکێک بێت لە بژاردە گرنگەکان بۆ فشار خستنە سەر حکومەتی بەغداو دادگای فیدراڵی، واتە تەواوی هەوڵەکانی بارزانی لەو قەیرانەی بە فشارەکانی حکومەتی عێراق و ئێران و دادگای فیدراڵی و یەکێتی نیشتمانی دەرگیری بووە، نایەوێت بە ئاسانی خۆی ملکەچ و ڕادەستی ئایندەیەک کات کە پێگەی دەسەڵاتی لە کوردستاندا لاواز دەکات، بەڵام ئەوەی لە ئەزمونی ژیانی سیاسی بارزانیدا ناوبانگی هەیە، ناتوانێ لە نمونەی تاقیکردنەوەی شکستی ڕفراندۆمەکەی زیاتر هەنگاو بنێت.

بەڵام لەم بارەیەوە سەبارەت بە بەغدا، بژاردەکانی پەرەسەندنی ناوەندبونەوەی عێراق بە ئاراستەی خۆیدا بەڕێ دەخەن، بەتایبەتی هەندێک هێز لە چوارچێوەی هەماهەنگی شیعەدا بە پشتیوانی ئێران توندن لەسەر ئەوەی هەوڵدەدەن سزای تەکنیکی و ئابووری بەسەر هەرێمدا بسەپێنن و یەکێتی نیشتمانیش لاری لەم هەنگاوانەی چوارچێوە هەماهەنگی و ئێران نیە.

ئەوەی شایانی باسە سەختترین بژاردە ئەوەیە کە هەندێک لە کوتلە چەکدارەکانی شیعە لە بەغدا، یان لایەنەکانی بەناو بەڕەنگاری ئیسلامی عێراق، بە مووشەک و فڕۆکەی بێفڕۆکەوان هێرشەکانیان بۆ سەر ئامانجەکانی هەولێر و سەنگەرەکانی پێشمەرگە و شوێنە گرنگەکانی ژێر دەسەڵاتی بارزانی وەک هەڕەشەیەک بکن□وە ئامانج، ئەم بژاردەیەش بۆ بەغدا لە ئێستادا کارێکی ئاسان نیە.

ئەوەی لەم ململانێیەدا جێگای سەرنجە یەکێتی نیشتمانی پشتیوانی تەواوی بڕیارەکانی دادگای فیدراڵی دەکەن و لە بەرژەوندی گۆڕینی هاوسەنگی هێزەکەیان لە بەرامبەر پارتیدا حسابی لەسەردەکەن، بەمانایەک لە بەردەوامی ئەو ه□و□□انەدان چۆن لە هاوکێشە سیاسیەکاندا جارێکی تر بەڵکو بتوانن پارتی و بارزانی بخەنەلاوە.!

ئەمەش چەند مایەی دەستکەوت دەبێت بۆ تاڵەبانی، ئەو ئاستی ململانێ و ڕووداوەکان دیاری دەکات، ئەم هەڵبەزو دابەزەی نێوان بارزانی و تاڵەبانی سنورێکی دیاریکراوی نیە، مەگەر ناڕەزایەتی و ڕاپەڕینی بەرفراوانی جەماوەری بە کۆتایی هێنانی ئەم دوو دەسەڵاتە میلیشیایە، ئەم بەڵایە لە کۆڵ خەڵکی کوردستان بکاتەوە

ئەو هێزە سیاسیانەی کۆنتڕۆڵی دەسەڵاتیان لە عێراقدا بەدەستەوەیە، کە زۆربەیان حزبی شیعە و کوتلە چەکدارەکانی سەر بەئێرانن، ئەو ڕەواڵەی ل□ ب□ردنە پێشەوەی ناوەندبونەوەی حکومەتی عێراق گرتویانەتە بەر، بەدوای ئەو دەرفەتانەوەن کە دەسەڵاتەکانی هەولێر سنوردارکەن، لەم پرۆسەیەدا فشارەکانی بەغدا وەک گەمەیەکی سیاسی جەخ تلەسەر سندوقەکانی دەنگدانی هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان و موچەی فەرمانبەران دەکەن.

لەلایەکی تریشەوە ناکۆکیەکی گەورە لەنێوان حکومەتی فیدراڵی و حکومەتی هەرێم سەبارەت بە پشکی هەرێم لە بودجەی دەوڵەتی عێراق، و میکانیزمەکانی ژماردنەوەی فەرمانبەرانی هەرێم، بووەتە هۆی پشێوی لە پێدانی مووچەی فەرمانبەران، ئەمەش دۆخێکی سەختی سیاسی کۆمەڵایەتی دروستکردوە لە کوردستانی عێراق و ڕیسوایی و شەرمەزاریەکی زۆری بۆ حکومەتی هەرێم دروست کردوە، لەهەمانکاتدا مایەی ناڕەزایەتیەکانی بەرفراوانی جەماوەریە. ئەم بابەتەش فرسەتی داوە بە دەستێوەردانی دادگای فیدراڵی و دەرکردنی بڕیارێک بەگواستنەوەی مووچەی فەرمانبەرانی هەرێمی کوردستان بۆ بانکە حکومیەکانی عێراق، لە بەرامبەریشدا پارتی پێداگری لەسەر “هەژماری من” دەکات.

هەروەها بڕیارەکەی دادگای فیدراڵی ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستانی پابەند کردووە بەوەی کە سەرجەم داهاتی نەوت و نانەوتی ڕادەستی حکوومەتی فیدراڵی بکرێت.

دەرچوونی ئەم بڕیارانەی دادگای فیدراڵی، لەگەڵ ئەو دەستوورەی عێراقدا یەکدەگرنەوە و پێچەوانەی پرەنسیپەکانی نین، کە دەستورەکە لەسەر بنەمای پشکی بەشبەشێنەی نەتەوەیی و دینی و تائیفی و هاوسەنگی هێزەکان داڕێژراوە، دەستورێکی تاسەر ئێسقان کۆنەپەرست و دژی ئینسانیە، کە کاتی خۆی بارزانی و تاڵەبانی بە هەردەپێنجە مۆریان کردوە، بەو مانایەش بڕیارەکانی دادگای فیدراڵی تەعبیر لە پیادەکردنی سیاسەت و ئامانجی ئەو هێزە سیاسیانە دەکات کە حکومەتی ئێستای عێراق بەڕێوەی دەبات، پارتی و یەکێتیش هاوپەیمانی ئەو حکومەتەن، بەڵام ئێستا هاوکێشە سیاسیەکان و ئاستی هاوسەنگی هێزەکان و بەرژەوەندیەکان، پێگەی سیاسی لایەنەکان و ئاڵوگۆڕ لە دۆخی سیاسی عێراق و ناوچەکەدا بەرەوڕووی کێشەی ترن، هەرلایەنێک لە هەوڵی دابینکردن و گونجاندنی بەرژەوەندیەکانیەتی، بۆیە ڕووداوەکان بە بێ دەخالەتی سەربەخۆ و ڕاستەوخۆی جەماوەری ناڕازی، دەمانخاتە بەردەم ململانێی ئەو ئاڵوگۆڕانەی ئاستی هاوسەنگی هێزەکان دەیبڕنەتەوە.

ئەدەب و ڕەخنە دوو رووی دراوێکن.. ڕەزا شوان

ڕەخنە نەک تەنیا لە ئەدەبدا، بەڵکو پێویستییەکی گرنگە لە هەموو بوارەکانی ژیانی مرۆڤدا. ژیان بەبێ ڕەخنە پێشناکەوێت. ئەوەی من لەم نووسینەمدا مەبەستمە، ڕەخنەی ئەدەبی زانستی و پیشەییە، لە ئەدەبی منداڵان و هەرزەکارانی کوردمان.

ڕەخنە لقێکی گرنگی ئەدەبییە. ئەو هونەرەیە کە بایەخێکی زۆر بە تێکست و بە کارە ئەدەبییەکان دەدات. هەڵەکان ڕاست دەکاتەوە و پێشنیاری بەجێش پێشکەشدەکات.
ئەرکی ڕەخنەی زانستی ئەدەب، بایەخدانە بە لێکۆڵینەوە و شیکردنەوە و ڕاڤەکردن و هەڵسەنگاندن و لێکدانەوەی دەقە ئەدەبییەکان. یان دیارکردنی بەهای ئەو بنەمایانەیە.
دەستەواژەی ڕەخنەی ئەدەبی منداڵان، باسە گشتییەکانی نێوان ئەدەبی منداڵان و تیۆری ئەدەبی و شیکاری ئەدەبی بە بەرهەمە تایبەتییەکانی ئەدەبی منداڵان لەخۆدەگرێت. هەندێک لە ئاکادیمییەکان، ئەدەبی هەرزەکارانیشیان لە ریزبەندیی ئەدەبی منداڵان ریزبەندکردوون. چونکە بەپێی پێناسەی ستانداردی نەتەوە یەکگرتووەکان، منداڵ هەر کەسێکە کە تەمەنی لەژێر (١٨) ساڵەوە بێت.
ڕەخنەگرانی سەرەتایی ئەدەبیاتی منداڵان، ئامانجیان ئەوەبوو، بە تایبەتی ئەوە بزانن کە منداڵان چۆن ئەدەب دەخوێننەوە، نەک میکانیزمەکانی خوێندنەوەی ئەدەب خۆی. بۆ ئەوەی بتوانن پێشنیاری (کتێبی باش) بۆ منداڵان بکەن. ڕەخنەگرانی سەرەتایی بە زۆری مامۆستایان و بەڕێوەبەرانی کتێبخانەکان و دەروونناسان و پەروەردەکارانی دیکە بوون. بە زۆریش لە رووی پەروەردەیی و فێرکارییەوە دەقەکانیان شیدەکردەوە.
زۆرێکیش لە ڕەخنەگرانی ئێستای ڕەخنەی ئەدەبی منداڵان، ئاماژە بەوە دەدەن، کە منداڵان یەک گروپ نین، بەڵکو بەپێی ڕەگەز و پاشخانی ئاینی و نەتەوەیی و ئابووری و کۆمەڵایەتی و کولتووری و ژینگەیی و.. هتد، جیاوازی لە نێوانیاندا هەیە. بۆ نموونە، ڕەخنەگرانی ئەدەبی منداڵانی فیمینست، لەوانەش لیزا پۆل (١٩٨٧) هەوڵی ئەوە دەدەن، کە بزانن کچان و کوڕان چۆن

بە شێوەیەکی جیاواز دەخوێننەوە.

هەندێکی کەی رەخنەگرانی ئەدەبی منداڵان، پێیانوایە کە گەورەکان هەزری منداڵانیان داگیرکردووە. بە ناوی منداڵانەوە دەدوێن. لە جیاتی ئەوەی کە رێ بە خودی منداڵان بدەن، گۆزارشت لە هەزر و لە خەیاڵی خۆیان بکەن و خۆشیان کتێبە بەسوودەکان هەڵبژێرن. کەچی گەورەکان خۆیان کردوون بە دەم راستی منداڵان.

بە لای رەخنەگرانێکی زۆریشەوە، ئەدەبی منداڵان پەیوەندییەکی هەمەلایەنەی لەگەڵ پەروەردەی منداڵاندا هەیە. ئەدەبی منداڵان لە سەردەمی پەروەردەدا، شێواز و تەوەرەکی پەروەردەیی بوو. بەڵام لەم قۆناغەدا، ئەدەبی منداڵان دەچێتە ناو سەردەمی ئەدەبی هونەریی و فانتازییەوە.

زۆرێک لە زاناکانیش، لە روانگەی لێکۆڵینەوەی ئەدەبییەوە، کار لەگەڵ ئەدەبی منداڵاندا دەکەن. تێکست وەکو تێکست دەخوێننەوە، بێ ئەوەی لە منداڵان بڕوانن.

لەگەڵ سەرهەڵدانی هۆنراوە و کورتە چیرۆک و رۆمانی نوێی منداڵاندا، رەخنەی ئەدەبی منداڵانیش سەریهەڵدا و بوو بە پێویستییەکی گرنگ، بۆ گەشەکردنی ئەدەبی منداڵان و بۆ پێشکەوتنی نووسەرانی ئەم بوارە. کە پێویستییان بە پرانسیپ و بە رێنمایی ستراتیژی هەبوو، کە لە دەی رەخنەی ئەدەبییەوە هاتوون. لەگەڵ تێپەڕبوونی کات و زیادبوونی ژمارەی بڵاوکراوە ئەدەبییەکانی منداڵان، بیروڕای تیۆری و کارپێکراوی سەبارەت بە ئەدەبی منداڵان، رەخنە لە کتێبەکانی منداڵان فراوانتر بوون. کاریگەریان لەسەر گەشەکردنی رەخنەی ئەدەبی منداڵان هەبووە.

هەندێکی لە رەخنەگرانی ئەدەب، پێیانوایە کە هیچ جیاوایەک لە نێوان رەخنەی ئەدەبی گەورەساڵان و رەخنەی ئەدەبی منداڵاندا نییە. هەمان یاسا و رێسا و چوارچێوەی رەخنەیی کە بە ئەدەبی گەورەساڵان دەگونجێت، بە ئەدەبی منداڵانیش دەگونجێت. بە واتایەکی تر بنەما رەخنەییەکان لە رەخنەی ئەدەبی گەورەساڵان و منداڵان وەک یەکن. لە راستیشدا تا ئەمڕۆش پێوەرێکی ستانداردی یەکگرتوو، بۆ رەخنەی ئەدەبی نییە. هەر رەخنەگرێک شێواز و رێباز و میکانیزمی خۆی لە رەخنەگرتندا هەیە. رەخنەگرتنیش لە ئەدەبیاتی منداڵان کارێکی هەڕەمەکی و ئاسان نییە، کارێکی میتۆدی و بەرپرسیارێتییە و شارەزاییەکی زۆری لە ژانرەکانی ئەدەبیاتی منداڵان دەوێت. چۆن رەخنەگری ئەدبیاتی منداڵان، بەرهەمە

ئەدەبییەکانی منداڵان هەڵدەسەنگێنێت. بە کورتی لەم پێنج خاڵەدا چڕمان کردۆتەوە:

١- بە وردی خوێندنەوەی دەقە ئەدەبییەکەی و بە وردیش شیکردنەوەی لە هەموو روویەکەوە.

٢- تێگەیشتن لە شێواز و لە تەکنیکی نووسەری لە داڕشتنی دەقە ئەدەبییەکەدا.

٣- زانینینی چوارچێوەی کولتووری و کۆمەڵایەتی و مێژوویی لە دەقەکەدا.

٤- ه□ل□س□نگاندنی کاریگەرییەکانی بەرهەمە ئەدەبییەکە لەسەر ئەدەبیاتی منداڵان.

رەخنەگرتن لە ئەدەبیاتی منداڵان، لە ئەوروپا و ئەمریکادا، لە مێژەوە سەری هەڵداوە و پەرەی سەندووە. لە حەفتاکانی سەدەی رابردووەوە، رەخنەی ئەدەبیاتی منداڵان بە تیۆرە ئەدەبییەکانی منداڵانەوە بەستراوە. ئاراستەی رەخنەیی ئەم ساڵانەی رەخنە و تیۆری ئەدەبی، سنوورەکانی بە رووی پسپۆرییەکانی تردا کردۆتەوە. ئەدەبی منداڵان چیتر تەنیا کتێبی منداڵان نییە، بەڵکو گەلی لایەنی تریش دەگرێتەوە.

لە ئێستادا لە ئەوروپا، بە تایبەتیش لە فەرەنسادا، زۆرێک لە رەخنەگران و لە توێژێنەران، لە رێی رەخنەوە، ئەدەبی منداڵانیان لە پەراوێزکردن هێنایە دەرەوە. هێنایانە ناو بابەتگەلێکی تیۆری و شیکاریی گرنگەوە. ئەدەبی منداڵان و رەخنە و شیکاری ئەدەبیاتی منداڵان لە فەرەنسادا، پێگەیەکی گرنگیان هەیە و پێشکەوتنێکی گەورە و گۆڕانکارییەکی زۆریان بەدەستهێناوە.

باسکردن لە رەخنە لە ئەدەبی منداڵاندا، باسێکی فراونە. مەبەستی من لەم کورتە باسە سەرپێیەدا، گرنگی و پێویستیی رەخنەیە لە ئەدەبی منداڵان و ئاشنابوونە بە هەندێک لە بنەما تیۆرییەکان لە هەڵسەنگاندی ئەو بەرهەمانەی کە بۆ منداڵان نووسراون و دەنووسرێن. هەر بابەتێکیش کە بۆ منداڵان بنووسرێت، پێش هەموو شتێک، دەبێت بەرهەمێکی هونەری بیت. نکوڵی لەم راستییەش ناکرێت، نە ئەدەب بەبی رەخنە پێشدەکەوێت و نە رەخنەش بەبێ ئەدەب بوونی هەیە. ئەدەب و رەخنە تەواوکەری یەکترین و گیانێک لە دوو جەستە دان. یا هەردوو باڵی ئەدەبن.

مێژووی رەخنە و تێوری ئەدەبی منداڵان، بە هەمان شێوە لە سەرانسەری جیهاندا و بە هەموو زمانەکانی جیهان پێش نەکەوتووە. لە ئەنجامی ئەوەی کە پرسەکان و ماناکانیان لە کولتوورە

جیاوازەکاندا، وەک یەکنین. بۆیە جیاوازی لە نێوانیادا هەیە.
تیۆرە نوێیەکانی ناو ئەدەبی منداڵان، بریتین لە پەیوستی رەخنە و لە شیکرنەوەی تێکستی ئەدەبی. میتۆدەکانی رەخنە لە ئەدەبی منداڵاندا گەشەیان کردووە. لە بایەخدان بە نووسەرەوە، بەرەو بایەخدان بە تێکست، پاشان بە خوێندنەوە. دەتوانین لەم سێ رەگەزە سەرەکییەدا، رەخنە لە ئەدەبی منداڵاندا چڕ بکەینەوە: (رەخنەگر، تێکست، منداڵان).
بوونی رەخنەی زانستی ئەدەبی، بەپێی بنەما و پێوەرە رەخنەییەکان، ئەدەبی منداڵان بەرزتر دەکاتەوە و پێشی دەخات. رێگریش لە زەربە و بەربە و لە چاپکردنی نووسینی کاڵوکرچ بە منداڵان دەکات. بۆیە بوونی رەخنە لە ئەدەبیاتی منداڵاندا، پێویستییەکی گرنگ و هۆکاری پێشکەوتنی ئەدەبی منداڵانە، لە رووی چۆنیەتی و چەندیەتییەوە. کزی و لاوازیی رەخنە، هۆیەکی سەرەکیی دواکەوتنی ئەدەبی منداڵانە.

بەداخەوە، تا ئەمڕۆش، بەشێکی زۆری رەخنەگرانی بواری ئەدەبی گەورەساڵان، بە چاوێکی کەمتر و بە پلەی دوو و بە بچووکی لە ئەدەبی منداڵان دەڕوانن.
بۆیە پێویستیمان بە رەخنەگرانی پسپۆر و شارەزای بواری ئەدەبی منداڵان هەیە. نەبوونی بزووتنەوەی رەخنەیی هاوتەریب و هاوسەنگ لەگەڵ داهێناندا، بە شێوەیەکی گشتی و نەبوونی رەخنەی زانستی و کەمی رەخنەگرانی پسپۆری ئەم بوارە و چەندین هۆکاری تر، هۆی دواکەوتنی ئەدەبی منداڵانن. ئەم نەبوونانەش، بە شێوەیەکی نەرێنی کاردەکەنە سەر پێشکەوتنی هونەری نووسین بۆ منداڵان.
پێویستە رەخنەگری ئەدەبی منداڵان، میتۆدێک یا زیاتر لە میتۆدێک، بە شێوەیەکی زانستی و بەپێی ڕێسایەکی لۆژیکی، بۆ خوێندنەوە و شیکردنەوە و راڤەکردن و هەڵسەنگاندنی تێکستەکان بەکاربهێنێت و بە دوای راستییەکاندا بگەڕێت.

پێویستیشە رەخنەگر، بە ڕۆحێکی وەرزشییەوە رەخنە بگرێت. دوور لە تانە و تەشەر و لە شێوازی توندوتیژی و لە هەست بریدارکردن. رەنگە هەر ئەم هۆیە نەرێنییە بێت، کە کەس پێی خۆش نییە رەخنەی لێبگیرێت. نووسەری واشمان هەیە رەخنە و رای جیاواز قبووڵ ناکات و دان بە هەڵەکانی و بە نەشیاوی بابەتەکەی بۆ منداڵان نانێت. پێویستە ئەوەش بزانین کە هیچ کەسێک نووسەرێک لە

لووتکەدا نییە و هیچ شاکارە ئەدەبییەکی جهانیش پێرفێکت نییە و هەڵە و کەموکوڕییان تێدایە، کە نووسەرەکانیان هەستیان پێنەکردوون. رەخنەگران و خوێنەران ئاشکرایان دەکەن.

رەخنە لە ئەدەبی منداڵانی کورد:

تا ئەمڕۆش رەخنەی زانستی، لە ئەدەبی منداڵانی کورد، بە نرخی نەبوونە. ناڵێم کە رەخنەگری بواری منداڵانمان نییە، ئەوانەی هەن لە پەنجەکانی دەستێکمان تێناپەڕن. لەم دواییەشدا چەند خوێندکارێکی کۆلێژی زمانی کوردی، ماستەرنامەکانیان دەربارەی ئەدەبیاتی منداڵان نووسیون. پیرۆزبایی و دەستخۆشییان لێدەکەین. بەڵام ئەم باس و لێکۆڵینەوانەش لە ئاستێکی ئاکادیمی و پیشەییدا نین. تا ئێستا رەخنەگرانی پسۆری بۆاری رەخنەی منداڵانمان نییە کە بە تەواوی خۆی بۆ ئەم بوارە تەرخان کردووبێت. تا ئەمڕۆش هیچ فیلتەر و سانسۆر و دەزگایەکی فەرمیی چاودێریمان نییە. کە بە شێوەیەکی زانستی و دروست، لە هەموو روویەکەوە، ئەو بەرهەمانەی بۆ منداڵان دەنووسرێن، لە پێش چاپکردن و بڵاوکردنەوەیاندا، شیانبکەنەوە و هەڵیانبسەنگێنن و هەڵەکان و کەموکوڕییەکانیان دیاری بکەن و راستیان بکەنەوە، ئێنجا رێ بە چاپکردنیان بدەن. ئەمەش بۆتە هۆی پاشاگەردانی و بڵاوبوونەوە کۆمەڵێک بەرهەمـی چاپکرای کاڵوکرچ و لاواز و نەگونجاو و نامۆ و نەشیاو بۆ منداڵانی کورد. بێگومان نەخت و پوخت، باشترە لە زۆربێ و بۆربێ.

پێویستیمان بە رەخنەگرانی کوردی پسپۆر هەیە، کە شارەزاییان لە سەرهەڵدانی تێورە ئەدەبییەکانی ئەدەبی منداڵان هەبێت و باکگراوندێکی شارەزایی باشیشیان لە مێژوو و لە ژانرەکانی ئەدەبی منداڵان و لە دەروونناسی و لە قۆناغەکانه گەشە کردنی منداڵان و لە فەرهەنگی وشەکانی زمانی منداڵان هەبێت. شارەزاییان لە پێورە رەخنەییەکان و لە تایبەتمەندییەکانی جیهانی منداڵان هەبێت. ناشبێت رەخنەگران بکەونە ژێر کاریگەریی سۆزداری و سازشکردن و لایەنگیری و هاوڕستییەوە. رەخنەگر نابێت بترسێت، ئەگەر دەترسێت با نەنووسێت. پێویستە بە راشکاوی، بە ویژدانەوە، لایەنە ئەرێنی و نەرێنییەکانی دەقەکان، بە وردی و هۆشیارییوە شیبکاتەوە و هەڵیانبسەنگێنێت.

ئەوەش گرنگە، کە هۆشیاری و زانستی چەمکی بیرکردنەوەی رەخنەییمان هەبێت. لە خوێندنەوەی هەر بابەتێکدا، بە

تایبەتیش لە خوێندنەوەی بابەتەکانی منداڵاندا.

لەگەڵ ئەوەشدا،هەوڵە ساکاری چەند نووسەرێکی کوردمان بەرز دەنرخێنین. بەڵام وەکو وتمان، تا ئەمڕۆ بزووتنەوەی رەخنە لە ئەدەبی منداڵانی کورد بە شێوەیەکی پسپۆری و زانستی و پیشەیی لە کوردستاندا سەری هەڵنەداوە. هۆکارەکەشی بۆ چەندین هۆ دەگەڕێتەوە. لە چەند نووسینێکی پێشترمدا، ئاماژەم بەو هۆیانە داوە.
تا ئێستا یەکێتی نووسەرانی کورد، لە شارەکانی کوردستاندا، کۆڕی تایبەتیان، بۆ رەخنەی ئەدەبی منداڵان ساز نەکردووە. گۆڤارێکی تایبەتیمان بۆ لێکۆڵینەوە و بۆ رەخنەی ئەدەبی منداڵانی کورد نییە. کۆمەڵەی یا یەکێتی رەخنەگرانی ئەدەبی منداڵانی کوردمان نییە. پێویستیشە رەخنەی ئەدەبی بە گشتی و رەخنەی ئەدەبی منداڵان بە تایبەتی، بخرێنە پرۆگرامەکانی خوێندنی باڵا، لە کولێژی زمان و ئەدەبی کوردی.

بە هیوای سەرهەڵدانی بزووتنەوەی رەخنەی ئەدەبی منداڵانی کوردین.

(*) تا رادەیک سوودم لە چەند سایتێکی ئینگلیزی و عەرەبی وەرگرتووە.
رەزا شوان
دوبەی: ٢٠٢٤

سۆناتای سەفەر. ستیڤان شەمزینی

بەیانیان
سەیری ئاسمانی هەوراویی دەکەم
هەموو رۆژێک
دیمەنی ئەو کەشتییە بچووکانە دەبینم
بە رووباری “راین”دا هاتوچۆیانە
خەڵک لەسەر شەقام و

مەکدۆناڵەکاندا چاو دەکەم
هەموو شەوێک بە لای دیسکۆ و
سەرخۆشەکاندا تێدەپەڕم
هیچ شتێک
بۆ من تازە نییە
هیچ شتێک
هیچ بۆ من ناگۆڕێت
من
لەناو جیهانە یۆتۆپییەکەی خۆمدا نیشتەجێم و
بە دوای عەشقێکی سەرابئاسادا رادەکەم

کتێبی عەشق
بە ئەسرین نوسراوەتەوە
کتێبی فرمێسک
بە دڵشکان نوسراوەتەوە
کتێبی دڵشکان
بە شیعر ئەنووسرێتەوە
هێشتا سەر لەم مەتەڵە دەرناکەم
عەشق لە خەونێک زیاتر نییە
شیعر گەشتی بەردەوامی خەیاڵە
ژیان واقیعێکی رەق و تەق
ئەم سیانە لە کوێدا بە یەک دەگەن؟
دەترسم بڵێم لە هیچ کوێ!.

لەسەفەردا بەرەو مەنفا
جانتای شانم
تەژی بوو لە هەنسک
لە رۆژانی غوربەتدا
باوڵی یادگاریم
سەراوڕێژ بوو
لە نێڵە نێڵی
ئاگری نوستالیژیا
لە گەڕانەوە بۆ زێد
سۆمای چاوەکانم

لێوانلێو بوو
لە رەنگی نیشتمان
زۆر سەیرە!
لە سەفەردا
کاتی وەرینی
دوا گەڵای بیرەوەریی
لە مەنفا
ئانی رێکردن
بەسەر پشکۆی غەمدا
لە گەڕانەوە
ساتی تێپەڕین
بە ناو فرمێسکی شادییدا
خۆشەویستی تۆ
لە رۆحمدا قوڵپی دەدا
تا کۆتاییش
هەر لە دڵمدا ئەنوێت

٢٠١٩-١-٦

ستیڤان شەمزینی

نووسین و چاپکردنی "فەرهەنگیی زارەکیی موکریان".. راپۆرت: مەنسوور جیهانی

عەباس غەزالی: نووسین و چاپکردنی "فەرهەنگیی زارەکیی موکریان" شانازییەکی بێ پایانە

مەنسوور جیهانی –
"عەباس غەزالی" کەسایەتی چالاکی فەرهەنگی هەرێمی کوردستان، بە

بۆنەی جەژنی لێبوونەوە و چاپکردنی “فەرھەنگیی زارەکیی موکریان” لە نووسینی “سەلاح پایانیانی” لە خانەی فەرھەنگیی موکریان لە شاری ھەولێر، جەختی کردەوە: نووسین و چاپی “فەرھەنگیی زارەکیی موکریان” شانازییەکی بێ پایانە، چونکە بناغەیەکی پتەوی فەرھەنگیی و شێوازێکی زانستیانەی فەرھەنگ نووسی ھاتە ناو کتێبخانەی کوردییەوە.

“عەباس غەزالی” کەسایەتی چالاکی فەرهەنگی و ئەندامی بەرچاو و ڕاوێژکاری فەرهەنگی و هونەری پارتی دیموکڕاتی کوردستانی عێراق و نوێنەری پێشووی پەڕلەمانی هەرێمی کوردستان؛ لە پەیامێکدا بە بۆنەی نووسیویەتی: “بە بۆنەی جەژنی لێبوونەوە لە “فەرھەنگیی زارەکیی موکریان” بە سەری بەرزەوە پیرۆزبایی لە ھەموو گەلی کوردستان، بە تایبەتی دڵسۆزانی بواری کەلتوور، دەکەم کە بناغەیەکی پتەوی فەرھەنگیی و شێوازێکی زانستیانەی فەرھەنگ نووسی ھاتە ناو کتێبخانەی کوردییەوە. ھەروەھا پیرۆزبایی لە شاری مەھاباد دەکەم کە بووە پێشەنگی ئەو شێوازە فەرھەنگ نووسییە.

فەرھەنگیی زارەکیی موکریان جگە لەوەی لە کاتێکی ھەستیاردا زمانی پاراست و فەرھەنگیی شەفاھی ناوچەیەکی دەوڵەمەندی کوردی ھێنایە ناو کتێب بە شێوازە زانستییەکەی وای کرد کە لە داھاتوودا ناوچەکانی دیکەی کوردستانیش بەو ڕێچکەیەدا بڕۆن و فەرھەنگی ڕەسەنی نەتەوەی کورد دەوڵەمەند بکەن.

ئەم کارە پڕ مشەقەت و کاتگرە، کە لە ڕاستیدا کاری دەزگایەکی دەوڵەتییە، کاری سی ساڵ تێکۆشانی بێ وچانی لاوی لێھاتوو، سەنگین، بەڕەوشت، خاکی و لەخۆبردووی کورد، مامۆستای ڕوح سووک و بیرگران کاکە سەلاحی پایانیانییە کە نموونەی کاری وەک ئەو لە ئاستی جیھاندا دەگمەنن.

وەک کەسێکی خەڵکی د□ق□ری بارزان بە پێویستی دەزانم سوپاسی تایبەتی کاک سەلاح بکەم کە شانازیی چاپ کردنی ئەو کارە گرانسەنگەی داوەتە خانەی فەرھەنگیی موکریان لە شاری ھەولێر و ھەروەھا سوپاسی خانەی فەرھەنگیی موکریان دەکەم کە بەپیری پێشنیاری کاک سەلاحەوە ھاتن و ئەو ئەرکە فەرھەنگی و مێژووییەیان بە باشترین شێوە لە ئەستۆ گرتووە.”

عەباس غەزالی میرخان
ھەولێر

٨ی خاکەلێوەی 2724ی کوردی
٢٧/٣/٢٠٢٤ زایینی